

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex
Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum
Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

Quoniam de residentia ecclesiasticorum dictum est, de ministris
reipublicæ temporalibus an iure naturalis teneantur residere forsitan quis
dubitabit. Cap. C.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

talibus ut melius ab ipsa absente, quam ab alia presente, cura ageretur ecclesiam, & hæc ratio militare videtur in Cardinalibus, qui cum sint flores totius orbis & personæ eminentissimæ, si sint episcopi episcopatus obtinentes propinquos Romæ, de quibus speratur, quod melius bono communi ecclesiarum providebunt, quia tum provide-re possunt, tum etiam visitare suas ecclesias propinquas, si tamen de facto visitent illas, sicut faciebat Cæter. con-
 dit ipse, et quæ subscribit Sotus, quod Cardinales tales res-
 dendo in sua ecclesia Romana, possunt tales propinquos
 episcopatus obtinere.

¶ Decima quinta causa excusans additur à Cæterano, quæ est casus, in quo propter magnam penuriam personarum alicui vni, duæ ecclesie committerentur, sed quia hæc causa est per accidens, & de raro contingit, quia penuria personarum vix contingit, ideo rarissime fieri deberet, quod si fieret, tunc quoque de per accidens, liceret titularem episcopum ibi habere.

¶ Tandem iam pro confessoribus cõcludamus primo, quod beneficiarius curam animarum gerens si sine causa iusta residentiam subterfugiat, non est absolvens, etiam si sit vtr illustris, vel mille dicat se habere dispensationes.

¶ Secundo si sit beneficiarius beneficium obtinens simplex, si tamẽ alicuius sit pensi, vel momenti, si nec per se, nec per aliũ sufficenter ei provideat, nõ est ei impedienda absolutio, dum non respuerit.

¶ Si verò sit beneficium simplex, substituitque vicarium dignum, licet non sit omnino ita affirmatiue & certo, quod maneat tutus in conscientia dicendum, sed neque neganda est illi absolutio, quia hic non videtur intercedere culpa mortalis intrinseca, & est casus ubi non recedente ecclesia dispensatio episcopi, vel Papæ locum habere potest.

¶ Quoniam de residentia ecclesiasticorum dictum est, de ministris reipublicæ temporalibus an iure naturali teneantur reside-re forsitan quis dubitabit.

C A P. C.

Sed quia breuitati studemus, dicimus, succincte tantum, quod domini temporales licet non teneantur ad resi-

um præstandam assiduam residentiam sicut ecclesiastici, ad aliquam nihilominus tenentur, nam quia ideò stipendia tributorum accipiunt, tenentur tum subditos visitare, tum necesse fuerit, ratioq; postulauerit, tum gubernare, bonos iudices præficiendo, malos amouendo, Nam experientia docente didicimus ex præsentia dominorum rem publicam plurimum & adiumenti, & augmenti capere: Proverbiorum etenim 20. inquit Salomon: Rex, qui sedet in folio regni sui, intuitu suo dissipat omne malum, quæ autoritas in rege potissimum locum habet.

¶ Et quia, cum res publica perfecta, sit sibi ipsi sufficiens, non debet quærere suum regem multo intervallo distantem nisi ad sic distandum accederet causa rationabilis, quia iam si præstitit consensum in hoc quod Rex suus; multa post obtineat dominia, & regna, in etiam necessariò consentire habet, vt alijs quoque regnis præsit. Denique sicut episcopi pro sua ecclesiæ bono, ac etiam pro maiori spiritali bono alterius particularis, vel vniuersalis ecclesiæ, ex iusta causa ad tempus licite possunt abesse: sic multò facilius id licentiæ dominis temporalibus est indulgendū, vide circa hoc dubiū, librum quem Torres edidit de residentia.

¶ Præterea de senatoribus seu rectoribus populi regitales Hispanicè nuncupatis specialis se offert ratio dubitandi, an ad residentiam personalem & præsentialem in suis officijs præstandam teneantur. Cuius quæstionis meminit Corduba. Igitur iuxta eius mentem absoluetur quæstionem per hæc dicta. Dicimus enim primò, quod tales tenentur in suis officijs præstare residentiam personalem, quia si non tenerentur residere, rex vel respublika, non teneretur eligere meliores ad hæc officia, & quia nomen rectoris nomen est operis, sicut nomē episcopi. Et quia alias si non tenerentur suis officijs adesse eadem inconuenientia sequeretur temporaliter, quæ sequuntur ex non residentia spiritali ministrorum, vt experientia teste constat.

¶ Secundo dicimus, quod prædictis non obstantibus rectores, seu senatores huiusmodi iustis de causis à suis officijs abesse possunt ad tempus, scilicet ad sua peragenda negotia: tamen semper, vel ordinariè à suis officijs abesse

*a Corduba
in tract. de
casib. con-
scientia.*

abesse si velint, id eis non licet, quia si suis negotijs proprijs se absentando, ordinarie volunt vacare: tunc dimittant tale officium requirens industriam, & præsentiam personalem.

Q. 1.

¶ Sed causas iustas à residentia hos excusantes foris quis sciscitabitur. ¶ Dicimus in gratiam huius tertio inter has causas iustas reputari si in aliquod obsequium regis, talis rector addictus esset, vel si negotia regni, vel sue reipublicæ gereret, vel si negotijs suis magni pensæ, vel momenti ad tempus operam daret, vel si munus gubernationis ad tempus obiret, vel ex aliqua simili rationabili causa ad tempus se absentaret etiam per paucos annos.

¶ Imò recreationis captandæ gratia, potest talis rector etiam per maiorem partem anni absens commorari, dum in talis senatus consultationibus, & regimine periculis suam absentiam non esse in causa alicuius iacturæ, vel defectus notabilis: quia ad casus cōtingentes, & ordinarios nō desunt alij eiusdem officij rectores, seu senatores qui præsentem se exhibeant, cum sufficientes sint, & idonei: dum tamen ipse interim sollicitus sit ad inuestigandū, vtrum sua absentia damnū reipublicæ afferat, aliquando senatus consultationibus interessendo.

¶ Quarto adijcimus quod in casu quo talis senator, seu rector animaduerneret suam absentiam notabiliter reipublicæ incommodare, vel si casus tanti pensæ, vel momenti eueniret, quod rem publicam maxime interesset ad prospiciendum bono communi eius, quod rector talis adesset: tunc non effugeret culpam mortalem si suā præsentiam personalem subterfugeret adhibere. Citra hos contingentes casus, dum notabilis ex eius absentia non sentitur defectus, nec notabile reipublicæ detrimentum, culpæ mortali tribuendum non venit, vt prædictum est: si personaliter non residerit, etiam si per maiorem partem temporis anni solatijs capiendi gratia alibi versatus fuerit, dummodo aliquoties ad senatum rediens animaduertat an sua sit necessaria personalis præsentia. Ratio supradictorum ex philosopho secundo physicorum, sumitur vbi docet necessitatem mediocri conspiciendam esse ex suo fine, necessitatis autem residendi finis, scopulique est promotio, cōseruatioque boni communis: si ergo

ex reli

residentia defectu non oritur reipublicæ notabile dif-
pendium: sequitur culpa carere mortali tunc non reside-
re, facit ad hoc 12. quæst. 2. cap. regulas. & l. 2. ff. de integ.
rei. ¶ In cuius probationis quoque gratiam præstituitur,
& hoc documentum quod quando aliquid dirigitur, vel
mandato indicitur tanquam medium tantum in ordine
ad aliquem finem: si alia ratione vel via contingit assecu-
tio finis, iam extunc obligatio cessat adhibendi medium,
quod solum medium erat ad obrinendum finem illum.
Secus est si tale medium ad alios quoque adipiscendum
conferret fines, cuius documentum auctor est Medina. ^h Quod h
& rationibus exemplaribus commonstrari potest. Nam <sup>h C. de re-
stit. q. 14.
fol. 52. col.
3. & de E-
leemosyna.
q. 3. fol.
164. &
167. col. 3.
& 4.</sup>
iura doctrinam D. Th. ⁱ ei suffragantibus communiter
doctoribus, licet præceptum corripiendi fratres fraterni-
tatis cum eos periculo mortis spiritualis, vel corporalis
periclitari cernimus, omnes nos obligatione sua astringit
gatur: tamen si hoc munus corrigendi fratrem alium, vel
alios sufficienter suppleruros video, iam pro tunc ab hac
obligatione corrigendi liberos. Si autem suo officio cor-
rigendi fratrem in hoc casu eos deesse, vel defuturos con-
spicio, cum notabilis deprehendatur in corrigendo defe-
ctus, obligatione tunc teneor corripiendi, adhibendiq;
medium præstitutum à lege diuina solum in ordine ad il-
lum finem, id est ad emendam fratris, sic & in præsentiarum
in casu quo videt rector populi ex sua absentia reipubli-
cam circa suam gubernationem iacturam non pati, nec
defectum notabilem, quia alij sufficienter suppleant, cum
curet animaduertere, an sua absentia noceat, cum animû
gerat assistendi, si suam assistentiam necessariam esse nos-
ceret, si ad tempus absit non venit de culpa mortali notan-
dus, quia nec negligentia residendi cum culpa mortali
coniuncta est, nisi talis negligentia sit quæ damnum in
reipublica notabile infert, vel diminutionem notabilem
vel defectum circa eius procurandum emolumentum,
vel augmentum, quia officiales ij reipublicæ non tenen-
tur pro posse ad omne damnum reipublicæ paruum præ-
cauendum sub pœna culpæ mortalis. Quod patet cum
ex practica communi, tum ex stipendijs modicis, quæ ex
suis officijs reportant, tum etiam quia non omnis trans-
gressio legum naturalium, diuinarum vel humanarum
mortalem

h C. de re-
stit. q. 14.
fol. 52. col.
3. & de E-
leemosyna.
q. 3. fol.
164. &
167. col. 3.
& 4.
i D. Tho
2. 2. q. 33.
art. 2.

mortalem inducit culpam, nisi quando materia est grauis, vel excessus, vel defectus est notabilis, nempe contra charitatem Dei, & proximi quam tollit. Neque enim omnis superbia, auaritia, mendacium vel gula, vel furtum, vel proximi damnum culpa censetur esse lethalis: sic nec qualiscunq; residendi negligentia mortali culpae tribuenda est, nisi damnū inde obueniēs, vel probabiliter obuerturū, notabile esse credat.

¶ Quinto, ex praedictis hoc corollarium subiungimus vassalorum dominium, vel huiusmodi clarę notę hominū, qui obtinuerit senatoris officium non tenetur se abdicare illo, eo quod se officio quoque, & cura proprios gubernandi vassallos implicatum videat etiam per totū annū, quia cum tam egregię conditionis, & autoritatis sit persona, magis rempublicam sua autoritate, fauore curabitur, & iuuabit semel in actinentibus ad suum officium senatoris inuigilando, quam si ceteri minoris sortis colorates senatores, saepe saepius, atq; ordinariē suum officium interessendo senatui praesentent, & quia ad negotia ardua magis reipublicae conducentia, maiores hic poterit conferre suppetias.

¶ Sexto dicimus ex praedictis & aliud corollarium senatui, qui, quod tunc dicendus est senator suo officio totaliter deesse, ac in eo non residere, illudq; proinde mala conscientia obtinere, quando nunquam eo fungitur munere, neq; audientiam senatus ingreditur, sed solum causa conciliandi sibi honorem ex titulo senatoris, & propter inde sibi accrescentia emolumenta id officij in republica obtinet absque causa rationabili a residentia illum excusante, ut praefati sumus.

¶ Ceterum quoniam non satis est tenenda statuere suisq; rationibus obfirmare, nisi quoq; contrarias obiectiones diluamus: ideò duas contra supradicta has obiectiones hic dissoluendas proponimus. Prima est quae in l. si quis decurio. l. i. C. de decur. obijcitur, vbi indicitur poena senatori absq; principis licentia e ciuitate exeunti, & l. curiales extra terminos eodem rit. cauetur ne onus officij rectori seu senatori ciuitatis iniungatur, quo terminos exire cogatur ciuitatis, vbi rectoris officio fungitur: hoc quoque comprobatur lex omnes. & lex dum vi-

rum. C.

ram. C. e
i extra s
ceptand
sentia in
¶ Sec
rbi obie
officio a
ra glosa
de officio
nor est l
na obie
more Ba
ad tale o
quatenū
blicae no
retur. Sic
ctis aliis
nerale co
suo offic
nisi obst
datum q
atur, v
currenti
se conti
¶ Sec
de huius
officio e
tra licen
ad ius h
quam v
¶ Vi
praefice
faciat, v
praesent
interstit
praesent
quod se
¶ Ad
respons
de leui
II. P. C.

nam. C. eo. tit. unde Bartolus inferat a senatoribus populi extra suam civitatem dominia, vel gubernamina acceptanda non fore propter id damni, quod ex eorum absentia in sua republica subsequi posset.

¶ Secunda quoque obiectio contra supradicta ea est, ubi obijcitur negligentiam, culpamque leuem fungentis officio administrationis, vel reipublicae mortale esse iuxta glossam in cap. eaque de officio archidiaconi, & in capite de officio custodis, ubi ob solam negligentiam, quae minor est leui culpa ab officio remouetur. ¶ Igitur ad primam obiectionem respondendum duximus primum, quod auctore Baldo leges praecitatae id contendant edicere. Quod ad tale officium exactissime explendum faciendum esse censent, quatenus & tale officium, & sine defectu geratur, & reipublicae nocumentum quod ex opposito provenire posset vitetur. Sic ergo confitemur ex huiusmodi legibus, adiunctis aliis iuris naturalis rationibus recte istam regulam generale concludi, scilicet quod civitatis rector, siue senator suo officio adesse obligatione est astrictus, eius inferuire, nisi obstitit vel infirmitas, vel regis, aut reipublicae mandatum quo ad alia peragenda negotia mittitur, vel destituitur, vel nisi ratione alicuius litis sibi, vel suis rebus occurrentis, vel ratione aliquorum similium casuum abesse contigerit.

¶ Secundo ad responsionem annectimus id quod leges de huiusmodi Senatoribus stabiliunt, videlicet quod in alio officio extra civitatem administrare non valeant, nec citra licentiam regis inde foras exire, hoc quantum attinet ad ius humanum maiorem obligandi vim non obinet, quam usus communis comprobatur.

¶ Videre est autem nunc, regem in huiusmodi officia praeficere optimates dominos vassallorum, quod cum id faciat, videtur cum eis in hoc dispensasse quatenus si alias praesentent, id quod de iure naturali tenentur, interim per interstitium temporis vni officio, interim alteri, alternam praesentiam exhibendo maneat tuti: si in aliquo desint, quod solum eis praecipitur per ius humanum.

¶ Ad secundam vero obiectionem id primum damus responsum quod quia non solum de lata culpa, sed etiam de leui tenentur culpa huiusmodi officiales iustitiae in
II. Pars. F. L. Lopez instr. Consc. R. republica,

republica, quia gratia tam sui, quam etiam reipublice hęc munia seu officia suscipiunt secundum doctores cōmuniter, ideo non solum diligentem curam, sed & diligentiore pro posse in prouehendo, & cōseruando bonū cōmune reipublice tenentur apponere, sed tamen ista culpa leuis est quæ tunc cōmitti cōtingit, quādo quis in suo officio, vel circa illud in eo negligens fuit, in quo sui similes officiales communiter non debēt delinquere, aut deficere. Hęc autem culpa leuis dicitur respectu culpæ latæ vel leuissime, sed nihilominus nō ob id desinit esse culpa moralis in senatore populi, quando hęc culpa etiam leuis in causa est, quod in gubernatione reipublice notabilia detrimenta oriuntur vel oriunda fore timeantur. Alias hęc culpa leuis, culpa nō erit mortalis autore D. Th. vbi sup.

¶ Ceterum adhuc in ambiguo manet difficultas hęc scitu digna, cuius veritatem non parum refert hic perscrutari, vtrum cum in senatoribus vel officialibus reipublice, & in aliis in quibus ratione cōtractus inhi gratia sui, & partium aliarum hęc culpa leuis contingit, vt sit solum peccatum veniale non attingens ad mortale inferat obligationem resarciendi, & restituendi ex tali leui & veniali culpa subsequuta notabilia damna, quæ vitareorur, si hęc leuem negligentiam vitassent, vt verbi gratia si senator populi absens, venialiter negligens fuit in non aduertendo, vel resciendo ea quæ ex sua absentia in republica acciderunt damna.

¶ Et quidem circa hanc quæstionem videtur Victoria sententiam suam insinuare dum loquens de confessore, ait quod dum mediocriter sit literatus, etiam si in mortali fuit incuria, nō propterea tenetur ipse restituere restitutionem, quam non mandauit faciendā, sed de confessore in principio libri quid in hoc casu sit tenendum diximus.

¶ At quia Sotus, * in hac parte aperte docet sicut reculimus antea, quod ex leui culpa non pertingenti ad culpam mortalem, non obligatur quis ad restitutionē ex tali culpa contingentium damnorum, tandem iam hanc quæstionem absolutam supra reliquimus vbi cum Nauarro, & cum communi contra Sotum conclusimus, quod qui tenetur de culpa leui, tenetur de damno dato ex culpa eius leui, etiam si talis culpa ad mortalem in foro conscientie

k Sotus de
iust. & iur.
re. lib. 5. q.
7.
I Nauar.
Sum. Lat.
num. 284.
cap. 17.

scientia non perueniat. Hæc igitur communis opinio tenenda est, quia hæc obligatio non tam descendit ex peccato, quam ex natura contractus. Cui sententiæ subscribitur quoque frater Antonius Cordubensis in illa quaestione 55. iam citata addens huic assentire doctores supra allegatos, & quamuis Panormitanus in capit. cum causa. de testibus assueret iudicem ob hanc causam leuem non teneri ad damna: tamen hoc ibi glossat Cordub. vt procedat in iudice, qui non sponte se offert, aut officium obtinere procurat: quia tantum procedit in eo, qui iussus à superiore, illud acceptat: cæterum si ambit hæc officia legatoris, iudicis, eaque impetrare sollicitè studet, circa ea ex leui culpa etiam veniali delinquens ad damna subleuata tenetur, maximè si alij non desint, qui maiori solitudine, & reipublicæ maiori profectu hæc exercere possunt officia.

¶ Sed & de confessore hic affirmat Corduba, quod si ipse se ingerat ad confessiones audiendas tenetur de leui culpa. At hoc ^m refutat Nauarrus asserens confessorem etiam non iussum: sed se vltro offerentem ad audiendas confessiones solum teneri de lata, quando solum in gratiam poenitentium ad eos audiendum se offert. Quando vero æquè principaliter onus confessionis audiendæ adiungitur tam in gratiam poenitentis, quam propter se, de leui tantum, & lata culpa tenetur. Quare ob id quia sese obrutis non tenetur ad amplius, quam ad vitandam culpam latam, aut leuem, & id quod communiter eidem officio operam nauantes euitare solent. Et hoc in toto orbe videmus communiter obseruari, ac subinde idem censeo dicendum de officialibus iustitiæ, quod etiam si se offerant, quia gratia sui & etiam populi suscipiunt ministerium, de leui culpa tantum tenentur, & non de leuissima, vide Syluest. °

¶ Qua ratione resolutorie, & vltimate concludendum est iuxta regulam generalem, senatorem in suo officio residentiam non præstare solitum ordinariè, non carere peccato (licet non semper contingat esse mortale) nisi rationabilis causa ab omni culpa eximat, quia ex iusta causa abest.

R 2

¶ De illa princip.

m Summa Lat. c. 4. num. 3.

n Syluest. tit. culpa. q. 4. tit. administra. cor. q. 2. 4. tit. Confessor. 3. in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN